

%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB%20IX%20%28%D0%B3%D0%B5%20%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%29.pdf.

Кукурудза Ярослав Анатолійович,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту заочного
та дистанційного навчання

Науковий керівник:

Сірій Юрій Миколайович,
т.в.о. заступника директора з навчально-
методичної та наукової роботи навчально-
наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат наук
з державного управління

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧО (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Будь які бойові дії стрімко впливають на внутрішні та зовнішні процеси в Україні. Після 24 лютого 2022 року ситуація стала критичною через повномасштабне вторгнення російської федерації (далі – рф) на територію нашої держави. В умовах воєнного стану разом з різними сферами функціонування державного механізму, також перебудовуються і правоохоронна система, зокрема організація та тактика протидії кримінальним правопорушенням підрозділами Національної поліції.

Згідно частини 1 статті 218 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України) досудове розслідування здійснюється слідчим того органу досудового розслідування, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення [1].

Досудове слідство є основною формою попереднього розслідування, яка являє собою врегульовану нормами кримінального процесуального закону діяльність слідчого, пов'язану із збиранням, перевіркою та оцінкою доказів з метою всебічного, повного і об'єктивного встановлення події злочину, винності конкретних осіб у скоєнні злочину та інших обставин, які мають значення для правильного вирішення кримінальної справи. Досудове слідство покликане вирішити або створити умови для подальшого вирішення судом найважливішого завдання – забезпечення справедливості та всіх інших завдань кримінального процесу.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням рф на Україну багато сфер її суспільного життя зазнали безповоротних та істотних змін. Зокрема, мова йде про пошкодження, а то й знищення, великої кількості об'єктів критичної інфраструктури, завдання збитків

довкіллю. У зв'язку з чим важливим є з'ясування особливостей фіксування та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із збройною агресією рф.

Оскільки проведення слідчих заходів для повноцінного й об'єктивного розкриття злочину на окупованих територіях або територіях, на яких проводяться бойові дії, створює загрозу життю та здоров'ю органам досудового розслідування, прокуратури, працівникам кримінальної поліції та понятим. Це є явним порушенням статті 27 Конституції України, а в деяких випадках й статті 29, оскільки російські військові дуже жорстокі по відношенню до громадян України, в тому числі і до представників внутрішніх справ [2].

Виходячи з вищесказаного можна зробити висновок, що кримінальні правопорушення, вчинені на тимчасово окупованій території, будуть важким тягарем не тільки для працівників національної поліції, прокуратури або суду, але й для потерпілого, який вимагає відновлення порушених його прав. Прикладом може слугувати зміна частина 4 статті 95 КПК України (за Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану»), яка встановлює, що суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них, а може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання [3].

З метою вирішення виниклого питання щодо показань учасників у судовому процесі під час воєнного стану законодавець врахував те, що на судових засіданнях особи (потерпілий, свідок тощо), від яких може залежати вирішальне рішення у конкретному кримінальному провадженні, не матимуть змоги потрапити через непередбачувані обставини (мінометний, артилерійський, ракетний обстріл тощо) та надати свої покази. Тому до КПК України внесено зміни, та визначено, що показання, отримані під час допиту свідка, потерпілого, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо хід і результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації [3].

Крім цього варто зазначити, що доречно вважати доказами допити потерпілих та свідків; відомості, отримані за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій; відомості отримані із засобів масової інформації та із всесвітньої мережі Інтернет; висновки судово-медичних експертиз та інших судових експертиз, що призначаються залежно від вчиненого злочину та заподіяної шкоди. Цей перелік є вичерпний, оскільки отримання інших доказів

неможливе через окупацію або обстріли певної території, що виключає проведення будь-яких інших слідчих дій.

Варто зауважити, що особливість огляду місця події полягає в негайній оцінці ситуації, яка вказує на причетність (невинуватість) обвинуваченого до кримінального правопорушення. Але в деяких випадках це є складністю, оскільки в умовах проведення бойових дій обстановка місця події має змогу змінитися, втратити свій ранній вид. Це стає перешкодою для збирання та фіксування інформації належним чином, яка в подальшому буде використана для складання слідчих версій, перевірки правдивості показань потерпілого, підозрюваного, свідків, та унеможливує призначення судових експертиз. Такі обставини виключають проведення повторних оглядів.

Відповідно до частини 7 статті 223 КПК України залучення понятих є факультативною потребою при проведенні огляду місцевості, приміщення, яке не є житлом чи іншим володінням особи, речей та документів [3]. Але в окремих випадках слідчий або прокурор, вважаючи це за потрібне, можуть їх запрошувати для участі. Законодавець не врахував, що доцільно було б залучити свідків – очевидців події, а також відповідних військових фахівців, які згідно статті 71 КПК України, володіють спеціальними знаннями та навичками і можуть надавати консультації, пояснення, довідки та висновки під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок [1].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 року № 4651-VI / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 23.04.2024 року).

2. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 23.04.2024 року).

3. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Закон України від 14.04.2022 року № 2201-IX / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text> (дата звернення: 23.04.2024 року).